

Erasmuslijn Den Haag

Quick scan ecologie en vleermuisonderzoek

Opdrachtgever **ProRail**

Ondertekenaar **Movares Nederland B.V.**
drs. T.P. Seip
Kenmerk MNO-TS-110019045 - Versie 1.1

Utrecht, 8 september 2011
vrijgegeven

© 2011, Movares Nederland B.V.

Alle rechten voorbehouden. Niets uit deze uitgave mag worden vervoelvoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand of openbaar gemaakt in enige vorm of op enige wijze, hetzij elektronisch, mechanisch, door fotokopieën, opnamen, of enige andere manier, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van Movares Nederland B.V.

Inhoudsopgave

1	Inleiding	2
1.1	Aanleiding en achtergrond	2
1.2	Plangebied	2
1.3	Doel	3
2	Wettelijk kader	4
3	Werkwijze	7
3.1	Quick scan Flora en fauna	7
3.2	Vleermuisonderzoek	7
3.3	Conclusies	7
4	Resultaten	8
4.1.1.	<i>Planten</i>	8
4.1.2.	<i>Vogels</i>	8
4.1.3.	<i>Grondgebonden zoogdieren</i>	8
4.1.4.	<i>Vleermuizen</i>	8
4.1.5.	<i>Reptielen</i>	8
4.1.6.	<i>Amfibieën</i>	8
4.1.7.	<i>Vissen</i>	8
4.1.8.	<i>Insecten</i>	8
5	Effecten op natuurwaarden	9
5.1.1.	<i>Planten</i>	9
5.1.2.	<i>Vogels</i>	9
5.1.3.	<i>Grondgebonden zoogdieren</i>	9
5.1.4.	<i>Vleermuizen</i>	9
5.1.5.	<i>Reptielen, amfibieën, vissen en insecten</i>	9
6	Conclusies en Aanbevelingen	10
6.1	Aanwezigheid beschermde soorten	10
6.2	Ontheffing Flora- en faunawet	10
6.3	Aanbevelingen	12
	Colofon	13

Bijlage I Tekening met te kappen bomen

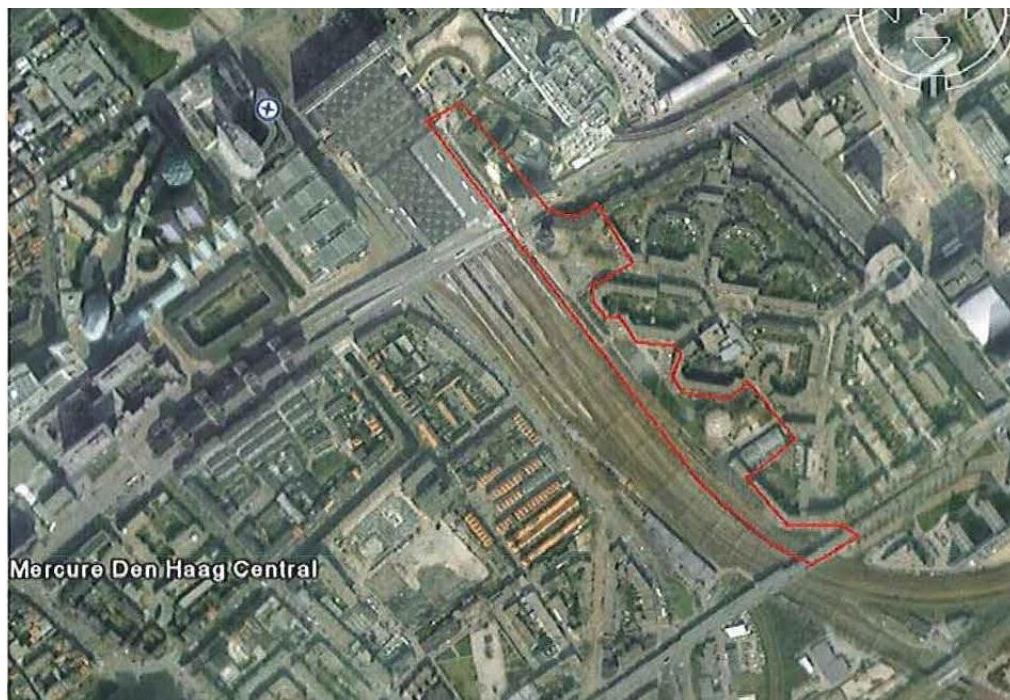
1 Inleiding

1.1 Aanleiding en achtergrond

In voorbereiding op de aanleg van de halte Erasmuslijn (een lightrailverbinding tussen Den Haag, Rotterdam en Zoetermeer) zullen bij het Centraal Station van Den Haag bomen worden gekapt. Om deze werkzaamheden aan de natuurwetgeving te toetsen is in 2007 door Buro Bakker een natuurtoets en een aanvullend vleermuisonderzoek uitgevoerd. Vanwege de beperkte geldigheidsduur is dit onderzoek in 2011 door Movares geactualiseerd. Hiertoe is zowel een quick scan flora en fauna als een vleermuisonderzoek uitgevoerd. In de voorliggende rapportage worden de resultaten van de onderzoeken uit 2011 besproken.

1.2 Plangebied

In figuur 1 wordt het onderzochte plangebied weergegeven. In bijlage 1 is een kaart opgenomen met de te kappen bomen.

Figuur 1: Luchtfoto met hierin het plangebied rood omlijnd (Bron: Buro Bakker , September, 2007).

1.3 Doel

In de voorliggende rapportage worden de resultaten van de ecologische quick scan en van het aanvullend vleermuisonderzoek besproken.

De rapportage geeft antwoord op de volgende vragen:

- Komen ter plaatse en in de omgeving van de geplande werkzaamheden beschermde soorten voor?
- Wat is het effect van het project op de beschermde soorten?
- Is er eventueel aanvullend onderzoek nodig?
- Is er een ontheffing van de Flora- en faunawet nodig?

2 Wettelijk kader

De toets is gericht op de aanwezigheid van beschermde soorten. Soortbescherming in Nederland is geregeld in de Flora- en faunawet. Deze wet is op 1 april 2002 in werking getreden en voorziet in de bescherming van een groot aantal in Nederland voorkomende planten en dieren.

Voor de beschermde soorten geldt een aantal verbodsbepalingen zoals weergegeven in onderstaand kader.

Artikel 8:

Het is verboden beschermde planten te plukken, te verzamelen, af te snijden, te vernielen, te beschadigen, te ontwortelen of op een andere wijze van hun groeiplaats te verwijderen.

Artikel 9:

Het is verboden beschermde dieren te doden, te verwonden, te vangen, te bemachtigen of met het oog daarop op te sporen.

Artikel 10:

Het is verboden beschermde dieren opzettelijk te verontrusten.

Artikel 11:

Het is verboden nesten, holen of andere voortplantings- of vaste rust- of verblijfplaatsen van beschermde dieren te beschadigen, te vernielen, uit te halen, weg te nemen of te verstoren.

Artikel 12:

Het is verboden eieren van dieren, behorende tot een beschermde inheemse diersoort, te zoeken, te rapen, uit het nest te nemen, te beschadigen of te vernielen.

Artikel 13:

Het is verboden beschermde planten en dieren te vervoeren of onder zich te hebben.

Naast de verbodsbepalingen voor de in de wet genoemde beschermde soorten geldt voor alle in het wild voorkomende planten en dieren in Nederland de zorgplicht (artikel 2).

Bij de Flora- en faunawet kan onder voorwaarden van het verbod op schadelijke handelingen worden afgeweken met een ontheffing of vrijstelling. De beschermde soorten zijn na het inwerking treden van de AMvB artikel 75 in 2005, verdeeld in drie categorieën (tabellen) waarvoor verschillende toetsingscriteria gelden voor het verkrijgen van een ontheffing:

Tabel 1 (algemene soorten)

Het betreft beschermde soorten waarvan de gunstige staat van instandhouding niet in het geding is. Hiervoor geldt een vrijstellingsregeling als bij ingrepen sprake is van bestendig beheer en onderhoud of bestendig gebruik of ruimtelijke ontwikkelingen.

Tabel 2 (overige / lichtbeschermde soorten)

Het betreft beschermde soorten waarvoor een vrijstelling geldt wanneer gewerkt wordt volgens een door de Minister van EL&I goedgekeurde gedragscode. Wanneer er geen gedragscode is, zal ontheffing aangevraagd moeten worden.

Voorwaarde is dat er geen afbreuk gedaan mag worden aan de gunstige staat van instandhouding van de soort (populatie-niveau). Dit is de zogenaamde 'lichte toets'.

Tabel 3 (streng beschermde soorten)

Het betreft streng beschermde soorten. Dit betreft soorten die zijn opgenomen in bijlage IV van de Europese Habitatrichtlijn. Daarnaast betreft het soorten die door Nederland aan deze lijst zijn toegevoegd middels een AMvB van artikel 75.

Voor soorten van tabel 3 wordt alleen ontheffing verleend als er aan een aantal voorwaarden wordt voldaan:

- Er is geen andere bevredigende oplossing. Waarbij gezocht moet worden naar alternatieven voor de locatie of voor de ingreep;
- Er is sprake van een in of bij wet genoemd belang;
- Er wordt geen afbreuk gedaan aan de gunstige staat van de instandhouding van de soort;
- Er wordt zorgvuldig gehandeld ten aanzien van de soort.

Deze criteria worden ook wel omschreven als de 'uitgebreide toets'.

Vogels

Vogels maken geen onderdeel uit van de tabellen. Alle vogels zijn in dezelfde mate beschermd. Broedende vogels met nesten, eieren of niet vliegvlugge jongen zijn, in navolging van de Europese Vogelrichtlijn, strikt beschermd; voor verstoring van broedgevallen wordt in principe geen ontheffing gegeven.

Als de werkzaamheden buiten het broedseizoen (circa 15 maart – 15 augustus) plaatsvinden zal in het algemeen niet snel een ontheffing nodig zijn, tenzij er soorten met jaarrond beschermde nesten aanwezig zijn. Voor soorten met jaarrond beschermde nesten is altijd een ontheffing benodigd ook als de werkzaamheden buiten het broedseizoen plaats vinden. Bij een ontheffingaanvraag, zal de uitgebreide toets zoals beschreven onder soorten van tabel 3 worden toegepast. Het in of bij wet genoemd belang moet een belang uit de Vogelrichtlijn zijn. In augustus 2009 is een wijziging in de Flora- en faunawet doorgevoerd. Met de wijziging is een nieuwe vogellijst afgegeven. In deze vogellijst is onderscheid gemaakt tussen soorten waarvan de nesten jaarrond beschermd zijn (vogels van categorie 1 t/m 4) en soorten waarvoor de nesten niet jaarrond zijn beschermd, maar waarvoor wel inventarisatie is vereist (vogels van categorie 5). Indien vogels uit de laatste groep in het projectgebied aanwezig zijn moet een omgevingscheck gedaan worden om te kijken of in de directe omgeving voldoende alternatieven aanwezig zijn. Wanneer in de omgeving onvoldoende broedbiotoop aanwezig is zijn ook de nesten van soorten uit categorie 5 jaarrond beschermd (min LNV, augustus 2009).

Functionaliteit behouden

Door een wijziging in de beoordeling van ontheffingaanvragen in augustus 2009, is het mogelijk om te voorkomen dat een ontheffing nodig is. Dit is het geval wanneer

mitigerende maatregelen er voor zorgen dat de ‘functionele leefomgeving’ van dieren intact blijft. Dit betekent bijvoorbeeld dat er voorafgaand aan de ingreep nieuw leefgebied wordt gerealiseerd. Voor soorten van Bijlage IV van de Habitatrichtlijn en voor vogels kan dit van belang zijn omdat er alleen ontheffing kan worden verkregen bij een beperkt aantal belangen welke in respectievelijk de Habitatrichtlijn of Vogelrichtlijn worden aangegeven.

3 Werkwijze

3.1 Quick scan Flora en fauna

Er is overdag op 15 juni 2011 door een ervaren veldecoloog een bezoek aan het plangebied gebracht. Hierbij is gekeken naar de aanwezigheid van beschermde planten en (sporen van) beschermde dieren op en rond het plangebied. Daarnaast is, op basis van een biotoopbeoordeling, aangegeven welke beschermde soorten er binnen het plangebied worden verwacht.

3.2 Vleermuisonderzoek

Het vleermuisonderzoek bestond uit een visuele inspectie van de te kappen bomen met betrekking tot verblijfplaatsen, en uit een onderzoek met een batdetector. Op 15 juni en 9 juli 2011 is het totale plangebied in de vroege ochtend op de aanwezigheid van vleermuizen onderzocht. Hierbij is gebruik gemaakt van een batdetector (type Pettersson 240X). Tijdens het onderzoek zijn vertraagde geluidopnamen gemaakt (10x time-expanded) welke later met Batsound 3.31 zijn geanalyseerd. Op beide ochtenden was het droog weer met een minimum temperatuur van 12-13 graden Celcius en een windkracht van minder dan 3 bft. Het onderzoek was gericht op vliegroutes en foerageergebied. Op basis van visuele inspectie is gebleken dat de te kappen bomen geen geschikte verblijfplaatsen voor vleermuizen bevatten.

3.3 Conclusies

Op basis van de bevindingen uit de uitgevoerde onderzoeken heeft een beoordeling plaatsgevonden van de effecten van de voorgenomen ingreep op de beschermde flora en fauna binnen het plangebied.

4 Resultaten

In de onderstaande paragrafen worden de bevindingen per soortgroep besproken.

4.1.1. *Planten*

Binnen het plangebied is voornamelijk bestrating, bosplantsoen en gazon aanwezig. Daarnaast zijn er enkele braakliggende delen met bijvoet, koolzaad, gerst, brede- en smalle weegbree en diverse klavers aanwezig. Beschermde planten zijn niet aangetroffen en worden, gezien de aanwezige biotopen, ook niet verwacht.

4.1.2. *Vogels*

Tijdens het veldbezoek zijn diverse broedvogels waargenomen, waaronder: winterkoninkje, kauwtje, houtduif, merel en zilvermeeuw. De bomen en struiken binnen het plangebied vormen matig geschikt broedbiotoop voor diverse vogels. Binnen het plangebied zijn geen holten of horsten aangetroffen die geschikt zijn als nestplaats voor vogels met jaarrond beschermde nesten.

4.1.3. *Grondgebonden zoogdieren*

De struiken en ondergroei in de omgeving vormen geschikt leefgebied voor enkele algemene zoogdiersoorten, zoals, bruine rat, veld- en huismuis (allen soorten van tabel 1 van de Flora- en faunawet, met uitzondering van de bruine rat, die niet is beschermd). Licht tot streng beschermde soorten grondgebonden zoogdieren (tabel 2/3) worden gezien het biotoop niet verwacht.

4.1.4. *Vleermuizen*

Uit de uitgevoerde vleermuisinventarisatie blijkt dat het plangebied als foerageergebied wordt gebruikt door een kleine groep gewone dwergvleermuizen (ca 4 exemplaren). De dieren hebben vermoedelijk een verblijfplaats in het ronde gebouw aan de noordzijde van de Schenkweg. Hier werden tijdens beide bezoeken cirkelende en tijdens het 2^e bezoek ook roepende vleermuizen aangetroffen. De dieren foerageren verspreid over de omgeving. Er zijn geen vaste vliegroutes vastgesteld. In de te kappen bomen worden geen verblijven van vleermuizen verwacht (geen geschikte holten).

4.1.5. *Reptielen*

Op basis van biotoop worden binnen het plangebied geen reptielen verwacht.

4.1.6. *Amfibieën*

Gezien de sterke mate van verstedelijking en het ontbreken van oppervlaktewater is het plangebied niet geschikt voor amfibieën.

4.1.7. *Vissen*

Binnen en rond het plangebied is geen oppervlaktewater aanwezig. Er zijn binnen het plangebied dan ook geen vissen aanwezig.

4.1.8. *Insecten*

Binnen het plangebied is geen biotoop aanwezig dat geschikt is voor beschermde insecten.

5 Effecten op natuurwaarden

In onderstaande paragrafen wordt ingegaan op effecten die door de werkzaamheden op beschermde flora en fauna kunnen optreden.

5.1.1. *Planten*

Gezien de afwezigheid van beschermde planten binnen het projectgebied treden geen effecten op beschermde planten op.

5.1.2. *Vogels*

Binnen het projectgebied is geschikt broedbiotoop aanwezig. Een deel van dit broedbiotoop zal door de voorgenoemen werkzaamheden verdwijnen. Indien de voorgenoemen kap- en snoeiwerkzaamheden binnen het broedseizoen worden uitgevoerd is de kans aanwezig dat broedende vogels worden verstoord. Er zijn geen effecten op vogels met jaarrond beschermde nesten.

5.1.3. *Grondgebonden zoogdieren*

Door de werkzaamheden (verwijderen van bomen en beplanting) worden mogelijk algemene zoogdieren (tabel 1 van de Flora- en faunawet, of onbeschermd) in de omgeving verstoord. Voor deze soorten geldt een algemene vrijstelling voor ruimtelijke projecten. Wel moet worden voldaan aan de zorgplicht. Dieren moeten een kans hebben om tijdens de werkzaamheden weg te vluchten. Binnen het plangebied worden geen licht- tot streng beschermde grondgebonden zoogdieren (tabel 2/3) verwacht.

5.1.4. *Vleermuizen*

Het plangebied wordt door een beperkte groep gewone dwergvleermuizen als foerageergebied gebruikt. De dieren hebben verspreid over de omgeving een netwerk van dichtbij gelegen bomenrijen en boomgroepjes. Er zijn geen vaste vliegroutes vastgesteld. Buro Bakker geeft in zijn rapportage uit 2007 aan dat er een migratieroute van de gewone dwergvleermuis aanwezig is naar foerageergebieden in het Haagse Bos. Dit werd in 2011 niet vastgesteld. Een mogelijke verklaring is dat deze vliegroute door herinrichtingswerkzaamheden van de stationsomgeving ten noorden van het plangebied is onderbroken.

De vermoedelijke verblijfplaats in het ronde gebouw aan de noordzijde van de Schenkweg blijft in tact. Ter hoogte van dit gebouw worden langs het spoor enkele bomen gekapt (zie bijlage 1). Rondom het gebouw staan echter grote bomen welke niet worden gekapt. De te kappen bomenrijen worden deels als foerageergebied gebruikt. Nabij de te kappen bomenrijen zijn echter parallel lopende bomenrijen aanwezig, waardoor na de kap ruim voldoende goed verbonden foerageergelegenheden overblijven.

5.1.5. *Reptielen, amfibieën, vissen en insecten*

Deze soortgroepen worden niet in het plangebied verwacht. Het project zal derhalve geen invloed hebben op deze soortgroepen.

6 Conclusies en Aanbevelingen

6.1 Aanwezigheid beschermde soorten

Uit de quick scan en het vleermuisonderzoek worden de volgende conclusies getrokken:

- Binnen het plangebied zijn tijdens de veldbezoeken enkele gewone dwergvleermuizen en diverse broedvogels waargenomen.
- Op basis van bestaande gegevens en biotoopkenmerken worden de volgende beschermde soorten in het plangebied verwacht:

	Tabel 1 algemene soorten	Tabel 2 Licht beschermde soorten	Tabel 3 Streng beschermde soorten
diverse broedvogels			X
diverse algemene kleine zoogdieren	X		
Gewone dwergvleermuis, mogelijk verblijfplaats (in het ronde gebouw aan de noordzijde van de Schenkweg) en foerageergebied (bomen)			X

- Uit de volgende soort(groep)en zijn geen beschermde soorten aangetroffen of te verwachten:
 - planten
 - vogels met jaarrond beschermde nesten
 - reptielen
 - amfibieën
 - vissen
 - insecten

6.2 Ontheffing Flora- en faunawet

Er is ontheffing in het kader van de Flora- en faunawet benodigd indien het project resulteert in handelingen die strijdig zijn met de verbodsbepalingen. Dit geldt alleen voor licht en streng beschermde soorten (tabel 2 en 3 van de Flora- en faunawet); voor algemene soorten (tabel 1) geldt bij ruimtelijke ontwikkelingen een algemene vrijstelling.

In onderstaande tabel is per soortgroep (tabel 2 en 3 soorten) aangegeven of het project resulteert in handelingen die strijdig zijn met de verbodsbepalingen uit de Flora- en faunawet.

Tabel 2 en 3 soorten	Toelichting	Ontheffing Flora- en faunawet
diverse broedvogels **	De bomen en beplanting binnen het plangebied worden mogelijk gebruikt als nestplaats door broedvogels. Voor het verstoren van broedende vogels wordt geen ontheffing afgegeven. Indien de werkzaamheden buiten het broedseizoen plaatsvinden is geen ontheffing benodigd. Uitzondering zijn soorten die jaarrond zijn beschermd. Deze zijn binnen het plangebied niet aanwezig.	Nee, mits er geen broedende vogels worden verstoord. De werkzaamheden kunnen doorgang vinden indien de werkzaamheden buiten het broedseizoen plaats vinden of als vooraf door een ter zake kundige wordt vastgesteld dat er geen broedende vogels aanwezig zijn.
vleermuizen *	Het plangebied wordt door de gewone dwergvleermuis gebruikt als foerageergebied. Daarnaast wordt een gebouw binnen het plangebied vermoedelijk als zomerverblijf gebruikt.	Nee, wanneer uitsluitend de aangegeven bomen (zie bijlage 1) worden verwijderd blijft voldoende foerageergebied over voor de hier foeragerende dieren. Het gebouw met de verblijfplaats en de bomen direct daaromheen blijven behouden.

* Voor vleermuizen is een ontheffing in het kader van de Flora- en faunawet benodigd indien verblijfplaatsen worden verstoord. Ontheffing voor verstoring van vliegroutes en foerageergebied is alleen benodigd indien deze van cruciaal belang zijn voor de instandhouding van een verblijfplaats.

** Voor broedvogels zonder vaste rust- of verblijfplaats is geen ontheffing nodig voor het kappen van beplanting, mits er tijdens de kap geen bewoonde nesten aanwezig zijn. In de regel kan het broedseizoen worden aangehouden (15 maart – 15 juli). Het gaat echter om een broedgeval, ongeacht de datum.

Conclusie is dat het project niet resulteert in handelingen die strijdig zijn met de verbodsbepalingen uit de Flora- en faunawet, mits er wordt voldaan aan de bovengestelde voorwaarden en onderstaande aanbevelingen.

6.3 Aanbevelingen

Er worden de volgende mitigerende maatregelen aanbevolen om te voorkomen dat het project leidt tot handelingen die strijdig zijn met de verbodsbepalingen uit de Flora- en faunawet, en om te voldoen aan de zorgplicht:

1. Het bouwrijp maken, en met name het verwijderen van de aanwezige bomen en beplanting, dient buiten het broedseizoen plaats te vinden. Indien dit niet mogelijk is dient vooraf middels een veld check door een deskundige te worden bekeken of er vogels broeden in de vegetatie of bomen. Indien effecten van de werkzaamheden op broedende vogels niet kunnen worden uitgesloten, kan niet worden gewerkt.
2. Het bouwrijp maken moet vanaf 1 zijde gebeuren zodat dieren kans hebben om te vluchten (zorgplicht).
3. Tijdens nachtelijke werkzaamheden dient zo min mogelijk gebruik te worden gemaakt van verlichting. Uitstraling naar de omgeving moet worden vermeden. Hierbij dienen met name de bomen en de bebouwing te worden ontzien.
4. Bij de uiteindelijke inrichting dient de verlichting zodanig te worden aangebracht dat de uitstraling naar de omgeving zoveel mogelijk wordt beperkt.

Colofon

Opdrachtgever ProRail

Uitgave Movares Nederland B.V.

Divisie Infra
Milieu en Natuurontwikkeling

DK G 3.00
Daalseplein 101
3500 GW Utrecht

Telefoon 030-2653257

Ondertekenaar drs. T.P. Seip
Adviseur ecologie

Projectnummer IN151560

Versie:	1.1	Status	vrijgegeven
	Naam:	Paraaf:	Datum:
Opsteller	drs. T.P. Seip		08-09-2011
Controleur	drs. C.A. van der Kooij		08-09-2011

Bijlage I Tekening met te kappen bomen

